

Durmuş Hocaođlu

Türk Toplumunun Tahammül Gücü

Aksiyon., Yıl: 7., Sayı: 349; 11.08.2001-17.08.2001 (Cumartesi-Cuma), s.25

Durmuş Hocaođlu, *Aksiyon*, Analiz Sıra No: 102; 2001 Sıra No: 15

Atıf:

• Hocaođlu, Durmuş., “Türk Toplumunun Tahammül Gücü”, *Aksiyon.*, Yıl: 7., Sayı: 349; 11.08.2001-17.08.2001 (Cumartesi-Cuma), s.25

• **NOT:** Aksiyon’un 348 numaralı sayısında yayınlanması gereken bu yazı, sehven yayınlanmadığı için 349 numaralı sayıda yayınlanmıştır.

“Türkiye, Devlet, “Gizli Türkiye”nin şifresini çözdüğü, oraya giden gizli geçitleri keşfedip mahremiyetimize, asıl Türkiye’imize girdiği, yâni Biz Türkler’in asıl hayat damarını keşfettiği (ve kuruttuğu) anda patlar.”

Nasıl derin bir kriz yaşamakta olduğumuz herkesin mâlûmu. Fakat “Kriz”, sâdece paradan, dolardan, ödemeler dengesinden v.s. ibâret, salt bir “ekonomik kriz” olmasa gerek. Ekonomik Kriz, bugüne kadarki birikimlerin — daha doğrusu “birikintilerin” demeliyim — bir muhassalası; asıl büyüklüğü ondan. Bu muhassala da, daha henüz bir asırlık bir ömre dahi ulaşmış bulunmayan Cumhuriyet’in politikalarının mecmû-u yekûnunundan ibâret. Kriz, bütün boyutları ve bütün tazammun ve şumûlü ile birlikte ele alındığında, bu ülkenin ve bu devletin, “*tarihten ibret almayanların tarihe ibret olarak geçtiklerini*” gösterecek fecî bir âkıbeta doğru gitmesi demektir. O sebeple, üzerinde çok ciddiyetle düşünmek ve tartışmak gerektir.

İşte bu bunaltıcı ortamda, birkaç gün kadar önce, şahsen en ziyâde dikkatimi çeken siyâsî beyânatlardan birisi de Başbakan’ın “Türk Milleti sabırlıdır” şeklindeki *fevkalâde hikmetli* vecîvesi oldu. Sayın Ecevit’in bu kelâmı üzerinde verimli tartışmalar açılmasını bekledim; ama nedense pek o kadar ciddîye alan olmadı galiba! Şimdi kalkıp da, “*bunda da ne hikmet varmış; netîceten, Ecevit’in hergün söylediği ve hemen-hepsi de birbirine benzeyen yüzlerce kelâmdan biri*” demeyiniz; bence mevzu’ mühim, zira, hikmet, Mütakellîm’de değil Kelâm’da. Bu sebeple, müşârünileyhin ne kadar derinlikli (“derinlik” mi dedim? O da ne?) düşünerek sarfettiğini gözdardı ederek, işbu “sabırlı toplum” meselesi üzerinde bir nebzecek de olsa durmakta fayda mülâhaza etmekteyim.

★★★

İmdi: Mâlûm; toplumumuz fevkalâde bunalmış bir vaziyette; birçok şeye, ama münhasıran siyâsete ve siyâsetçiye karşı güven diye birşey kalmadı; “*Ümmîd-i vefâ eyleme her şahs-ı dagalde / Çok hacıların çıktı haçı zîr-i bagalde*” diyen şâir gibi, handiyse, eteğine yapışacağı herkesin koltuk altından haç çıkmasından korkar hâlê dûcâr olmuş; “üretme”yi öğrenmeden akıllara ziyan bir “görgüsüz tüketim”e saplandığı için, “para” en kıymet ve en güvenilir dost hâline gelmiş ve şimdi bu tek dost da ortada yok!... Bir de Devlet ile arasında bir gönül kopuşu var...; ayrı bir bahis. Hâsılı, vaziyet-i umûmiye cidden hiç de iyi değil;

Lâkin bütün bunlara rağmen, evet bütün bunlara rağmen, daha dikkatle bakılınca, başka birşeyi, şuerâ-yı kirâmdan olan başbakanımızın “sabır” dediği şeyi görüyorum: Bu toplum hakîkaten sabırlı; ama bu “sabır” ne gibi mânâlara delâlet etmektedir acaba?

Evet, herşeye ve herşeye rağmen, yine de bu millet dayanıklı; kolay-kolay bana mısın demiyor. Nitekim, dikkat buyrulacak olursa, bu kadar krize, bunalıma, sıkışmaya rağmen, şöyle ya da böyle; her defasında “patladı-patlayacak” denen toplumda bir patlama yok; en azından henüz ve şimdilik. Herhâlde civan başbakanımızın şâir hassâsiyetiyle tesbît ve îlân buyurduğu gerçek de bu olsa gerek: “Sabırlı Türkler”... Fakat, bence, bu sâdece sabır değil; Biz Türkler’de, daha başka ve farklı bir şey veya şeyler var. Öyle ki, bütün ümitsizliklerimize, herşeye ve herşeye rağmen, “*Ölmez bu millet, farz-ı muhâl ölse de hattâ / Çekmez kürrenin sırtı o tâbût-u cesîmi*” diyen şâirin pek de haksız olmayabileceğini düşünebiliriz. Her ne kadar “şâir sözü yalansız olmaz” hükmüne dikkat etmek gerekirse de, “şiiir insanlığın ana dilidir” hükmünü de göz önünde tutarak, bu şâirin sözünü de yekten kaldırıp yabana atmamalım.

Nedir bu sabır veya başka şeyler ki bu toplumda tahminlerin aksine bir patlama olmadı henüz?

- Herşeye ve herşeye ve günden-güne azalmasına ve aşınmasına rağmen, tarihî-sosyal genlerimizden intikal eden, “Devlet Baba” doktrinine, yâni, siyâsetçiden bağımsız olarak bizzat Devlet’e, O’nun en sağlam dayanak olduğuna ve yıkılmazlığına duyulan güven hâlâ devam ediyor. Nitekim bankalardaki devlet te’minâtından, devlete borç para vermeye ve devlet me’muru olmaya veya devlet kasasıyla *birşekilde* irtibatlanmaya teveccüh bunu göstermektedir.

- Bir yandan geleneğinde kendi gücüyle hak alma yolları gelişmemiş ve diğer yandan da hâlâ modern bir toplum olma istikaametinde muayyen bir çizgiyi atlayamamış olmanın ve yine kadîm “Devlet Baba” doktrininin ve bununla ilintili olan “İtâat” kültürünün tesiriyle, üstüne gelen darbeleri sessizlikle soğurmaktan ileri gelen bir dayanıklılık da var. Belki de “sabır” denebilecek tek motivasyon kaynağı bu.

- Ve yine aynı doktrinin bir uzantısını da unutmamalım: Biz Devlet’e — her şeye rağmen — güveniriz, ama aynı zamanda O’ndan korkarız da.

Bunlar belki sessizliğimizin menfî sebepleri; ama bir de müsbetlerimiz var ki onları da ez-cümle şöyle tâdat edeceğim.

- Türk Toplumunu, bu kabîl krizlere, batılı toplumlara nisbetle daha fazla mütehammîldir; Türk kolay-kolay patlamaz. Bu “patlama çitası”nın yüksekliğinin en başta gelen sebeplerinden birisi, hiç kuşkusuz hâlâ önemli bir ölçüde canlılığını muhâfaza eden “dayanışma kültürü”nden neş’et eden mukavemettir. Aşırı ferdiyetçiliğin atomize ettiği toplumlarda her nefis izole edilmiş bir atom gibidir; dayanışmanın dibe vurduğu böyle bir toplumun aksine — belki de buna çok hızlı modernleşmemenin bir nîmeti diyebiliriz — Biz’de, hâlâ soluk alıp-veren “dayanışma” (aile dayanışması, hemşehri dayanışması, cemâat dayanışması ilh... hepsi bunun bir cüzüdür) krizden darbe yiyenlerin suratının üstüne kapaklanmasına önemli ölçeklerde mâni’ olmakta; ayakta kalanlar dermansızlara el atmakta,

onları tutmaktadır. Bakınız nitekim, dünya zengini Amerika'nın 1996 Olimpiyatlarının yapıldığı Atlanta şehrinde sokakta yatan evsizlerin adedi takriben 45.00 kişidir; Biz'de kaç kişi var, bu krize rağmen?...

• Bunun yanında bir başka husus da şu olsa gerektir: Hâlâ önemli bir kısmı fiilen köylü olan, şehirlerdekiilerinin de çok ciddi bir bölümünün köylülük damarı çok kuvvetli bir şekilde atan bir toplum olmak, bize iki şekilde destek olmaktadır. Birincisi şu ki, köylüler ekonomik krizlere herkesten daha fazla tahammül eder. Bunun yanında, şehirlerimizdeki bir kısım ailelerin hâlâ taşra ve köy ile olan canlı bağı az ya da çok bir miktar *köy ürünü* takviyesinin de devam etmesi mânâsına gelmektedir. İkincisi, toplumumuzda te'sirini hâlâ belirli bir ölçüde koruyan "kanâatkârlık" ve "yoksulluk kültürü"nin desteğidir. Bu toplumda, gelirin boyunu aşan bütün kışkırtılmış görgüsüz tüketim eğilimlerine mukaabil, halâ yoksulluk konusunda ciddi bir antrenmanın ve hâlâ tek kab yemeğinin dibini ekmekle sünnetleyip "*Yâ Rabbî! Sana hamdolsun! Buna da nihâyetsiz şükürler! Sen verdiğin nîmetleri elimizden alma*" diye samîmiyetle şükür duâsı yaptıran kanâatkârlığın varlığı reddedilemez. Netîce olarak bu ülkede kaç kişi telefonlu, otomobilli, kombili, cep telefonlu bir evde doğdu? İcâb-ı hâlînde tezek bile yakarız; pek de o kadar yabancı sayılmaz.

• Ve dahi, çok önemli bir başka husus da, Türk Toplumunun, bu kadar mütehammil olmasındaki belki de en büyük sebeplerden birisi, zâhiren görüldüğünden daha güçlü olmasıdır. Bu gücün adına ister "Derin Türkiye" deyiniz, ister "İkinci Türkiye"; asıl güç orada. Biz'i herşeye rağmen çıldırmaktan, patlamaktan koruyan orası! Orası, Devlet'in şifresini bir türlü çözemediği asıl Türkiye! Biraz yukarıda Biz Türkler Devlet'e herşeye rağmen güveniriz — samîmiyetle: Allah zevâlini göstermesin; O'nsuz ne günümüz var! — ve fakat aynı zamanda O'ndan korkarız dedimdi ya; işte korkumuzun bir sebebi de budur: Çok iyi biliyoruz ki, Devlet (gücünü elinde tutanlar), şâyet bizlerin kendisinden fellik-fellik kaçırdığı bu "Gizli Türkiye"nin şifresini bir çözecek olursa orayı ânında bitirir; işte Biz o zaman yanarız dostlar!

★★★

Bu "Gizli Türkiye" meselesini ayrıca ele almak isterim; ama şimdilik şu kadarını söylememe izin verilmesini ricâ edeceğim: Türkiye, Devlet, "Gizli Türkiye"nin şifresini çözdüğü, oraya giden gizli geçitleri keşfedip mahremiyetimize, asıl Türkiye'mize girdiği, yâni Biz Türkler'in asıl hayat damarını keşfettiği (ve kuruttuğu) anda patlar.

❧